

Forebygge og følge opp bekymringsfullt fravær fra skolen

Fravær fra skolen kan ha faglige og sosiale konsekvenser for elevene. Det er derfor viktig at skolen både jobber forebyggende og har gode systemer for å følge opp bekymringsfullt fravær. Det viktigste skolen gjør for å forebygge bekymringsfullt fravær er å jobbe med et trygt og godt skolemiljø for alle elever.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 05.10.2022

Alle barn har rett og plikt til grunnskoleopplæring, og rett på et trygt og godt skolemiljø. Bekymringsfullt fravær kan for eksempel være hyppig eller økende fravær, fravær knyttet til en bestemt dag eller til et bestemt fag.

Utdanningsdirektoratet har foreslått nye tiltak mot skolefravær, som svar på et oppdrag fra Kunnskapsdepartementet.

[Les mer om forslagene til tiltak her.](#)

Tidligere har vi besvart første del av oppdraget med [Kunnskapsstatus om bekymringsfullt fravær i skolen.](#)

Bekymringsfullt fravær kan skyldes flere faktorer i skolemiljøet, og da er skolens arbeid med et trygt og godt skolemiljø som fremmer mestring, inkludering og tilhørighet svært viktig.

Bekymringsfullt skolefravær har ofte flere og sammensatte årsaker. Mulige årsaksforklaringer kan være knyttet til forhold ved skolen, eleven og familien eller en kombinasjon av disse. For å kunne sette inn rett tiltak så tidlig som mulig er det derfor viktig at skolen har systemer for å kartlegge hele det komplekse bildet i hvert enkelt tilfelle.

Forskning viser at manglende tilrettelegging i skolen for barn og unge med nevroutviklingsforstyrrelser kan være en risikofaktor for å utvikle skolefravær.

[Les mer: Skolefravær og ADHD, Tourettes syndrom og autisme \(Statped\)](#)

Forebygge bekymringsfullt skolefravær

Skolen kan forebygge skolefravær ved å jobbe med nærværestiltak som styrker elevens tilhørighet, motivasjon og trivsel på skolen. Systematisk arbeid med et trygt og godt skolemiljø er grunnpilaren i skolens nærværarbeid.

I et trygt og godt skolemiljø er det blant annet viktig for elevene å ha positive relasjoner til lærerne, og at de får både faglig og sosial støtte. God klasseledelse bidrar til et godt læringsmiljø. De ansatte på skolen bør være bevisst på hvordan de kan møte ulike elevers relasjonelle behov, og fremme elevenes psykiske helse.

Gode relasjoner til medelever, vennskap og fravær av mobbing og andre krenkelser er også viktig for at elevene opplever at de har det trygt og godt på skolen.

Elevmedvirkning er sentralt i nærværarbeidet, og skal gjennomsyre skolens praksis. Alle elever skal lære å ta ansvar, delta og medvirke i et inkluderende fellesskap. Medvirkning og kontroll over egen hverdag kan bidra til økt trivsel og tilhørighet. Skolen må gi elevene mulighet til å påvirke viktige avgjørelser som angår dem.

Nærværarbeidet i skolen bør også handle om

- god samarbeids- og kommunikasjonskultur på skolen
- tilpasset opplæring og likeverdige muligheter til læring og utvikling, uavhengig av elevenes forutsetninger
- gode rutiner og systemer for registrering og oppfølging av fravær
- systemer for bred kartlegging og analyse av elever som viser tegn til skolefravær
- gode overganger – både i hverdagen, og mellom skoleslag, trinn, fra barnehage til skole, ved bytte av lærer eller hvis eleven bytter skole
- tverrfaglig samarbeid og helhetlig oppfølging av elever
- godt og tillitsfullt samarbeid mellom skole og hjem

En god og tillitsfull dialog er et gjensidig ansvar mellom skole og hjem, men det er skolens ansvar å ta

initiativ til og legge til rette for samarbeidet.

Følge opp fravær

Skolefravær har ofte flere og sammensatte årsaker. Det er derfor viktig at skolen har gode systemer for fraværsregistrering og for å gjennomgå, og deretter eventuelt følge opp, fraværet. I oppfølgingen må skolen lytte til og ivareta elevens synspunkter. I tillegg bør alle som er berørt være involvert i både kartlegging, planlegging, gjennomføring og evaluering av tiltak. Dette gjelder også foreldre eller foresatte.

Det er viktig at skolen

- har gode registreringssystemer for fravær og grunner til fravær
- systematisk følger opp fraværet og oppdager fraværsutfordringer tidlig
- har en konkret og lav grense for når de skal sette inn tiltak
- jobber systematisk gjennom hele oppfølgingsløpet, også når eleven har kommet tilbake etter lengre fravær
- har klare rutiner og tydelig ansvars- og oppgavefordeling
- bidrar til å bygge et godt laget rundt eleven

Viktige prinsipper fra overordnet del av læreplanverket

"Skolen skal utvikle inkluderende og gode fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle." Overordnet del 3.1.

«Skolen skal legge til rette for læring for alle elever, stimulere den enkeltes motivasjon og lærelyst, og ivareta deres tro på egen mestring." Overordnet del 3.2.

«Opplæringen skal skje i samarbeid og forståelse med hjemmet, og samarbeidet skal bidra til å styrke elevenes læring og utvikling» Overordnet del 3.3

Regelverket

Regelverk for grunnskolen

Plikt til grunnskoleopplæring og føring av fravær

Barn og unge har både rett og plikt til grunnskoleopplæring, og de skal være aktivt med i opplæringen. Hvis en elev har fravær fra den pliktige opplæringen, uten å ha rett til det, kan foreldre eller andre som har omsorg for eleven straffes med bøter.

Kommunen har en plikt til å oppfylle retten til grunnskoleopplæring, og skal ha internkontroll for å sikre at regelverket blir fulgt. De skal blant annet ha et forsvarlig system for føring av fravær.

Alt fravær fra og med 8. årstrinn skal føres på vitnemålet. Inntil 10 dager kan unntas fra føring på vitnemål hvis det kommer av innvilget permisjon eller dokumenterte helsegrunner.

Opplæringsloven § 2-1

Opplæringsloven § 2-3

Opplæringsloven § 13-1

Kommuneloven § 25-1

Forskrift til opplæringsloven § 3-36

Forskrift til opplæringsloven § 3-38

Skolemiljø og rådgiving

Elevene har rett til et trygt og godt skolemiljø. Elevene har rett til nødvendig rådgiving om utdanning, yrkestilbud, yrkesvalg og sosiale spørsmål. Retten til rådgiving innebærer at den enkelte elev skal få informasjon, veiledning, oppfølging og hjelp til å finne seg til rette på skolen.

Opplæringsloven kapittel 9 A

Opplæringsloven § 9-2

Samarbeid og barnets beste

Kontaktlærer har et særlig ansvar for sosialpedagogiske gjøremål og for kontakt med hjemmet. Foreldre til ikke myndige elever skal varsles om elevens fravær om det er fare for at det ikke er grunnlag for vurdering i fag, og annen viktig informasjon om eleven.

Alle barn skal få si meningen sin, og meningen deres skal bli tatt på alvor. Avgjørelser som voksne tar skal alltid ta hensyn til hva som er best for barnet.

Skolen skal samarbeide med relevante kommunale tjenester om vurdering og oppfølging av barn og unge med helsemessige, personlige, sosiale eller emosjonelle vansker.

Opplæringsloven § 8-2

Forskrift til opplæringsloven § 20-3

Barnekonvensjonen artikkel 3 og 12

Opplæringsloven § 15-8

Regelverk for videregående opplæring

Oppmøte og fraværsgrense

Alle elever skal møte opp og delta aktivt i opplæringen.

Fraværsgrensen er på 10 prosent udokumentert fravær i hvert enkelt fag. Rektor har en skjønnsmulighet mellom 10 og 15 prosent fravær.

Opplæringsloven § 3-4

Forskrift til opplæringsloven § 3-3

Forskrift til opplæringsloven § 3-9

Skolemiljø og rådgivning

Elevene har rett til et trygt og godt skolemiljø.

Elevene har rett til nødvendig rådgivning om utdanning, yrkestilbud, yrkesvalg og sosiale spørsmål. Retten til rådgivning innebærer at den enkelte elev skal få informasjon, veiledning, oppfølging og hjelp til å finne seg til rette på skolen.

Rådgivningen skal blant annet medvirke til å forebygge frafall. Den sosialpedagogiske rådgivningen skal hjelpe eleven med personlige, sosiale og emosjonelle vansker som kan ha noe å si for opplæringen og det sosiale på skolen.

Det er skoleeier som har ansvar for at elevens rettigheter til rådgivning blir oppfylt.

[Opplæringsloven kapittel 9 A](#)

[Opplæringsloven § 9-2](#)

[Forskrift til opplæringsloven § 22-1](#)

[Forskrift til opplæringsloven § 22-2](#)

Samarbeid med barn og foreldre

Kontaktlærer har et særlig ansvar for sosialpedagogiske gjøremål og for kontakt med hjemmet. Skolen skal holde jevn kontakt med foreldre til elever som ikke er myndige. Foreldrene skal også få beskjed om elevens fravær

Alle barn skal få si meningen sin, og meningen deres skal bli tatt på alvor. Avgjørelser som voksne tar skal alltid ta hensyn til hva som er best for barnet.

[Opplæringsloven § 8-2](#)

[Forskrift til opplæringsloven § 20-4](#)

[Barnekonvensjonen artikkel 3 og 12](#)

Oppfølgingstjenesten

Fylkeskommunen skal ha en oppfølgingstjeneste som skal gi tilbud til ungdom som har rett til videregående opplæring, men som ikke har søkt eller tatt imot plass, avbrutt opplæringen, tapt retten eller ikke er i arbeid.

Opplæringsloven § 3-6

Forskrift til opplæringsloven kap. 13